

Một số biện pháp tổ chức hoạt động thí nghiệm nhằm kích thích hứng thú trẻ 5-6 tuổi khám phá môi trường xung quanh

Đinh Thị Thu, Lê Thị Ngọc Hoa***

ThS, CN. Trường Cao đẳng Yên Bái*

Received: 10/7/2024; Accepted: 16/7/2024; Published: 7/8/2024

Abstract: *In early childhood education programs, exploring the surrounding environment in kindergarten classes for 5-6-year-olds plays a crucial role in providing fundamental knowledge to children before they enter primary school. Guiding children to explore the environment involves teachers creating an environment, setting up situations, and organizing activities for children to interact with and experience the objects and phenomena in their surroundings. Through this, children understand the characteristics, attributes, relationships, development, and changes of objects and phenomena, developing observation, comparison, classification, measurement, judgment, problem-solving skills, expressing their opinions, and making decisions. The article presents some strategies for organizing experimental activities to stimulate the curiosity of 5-6-year-old children in exploring the environment.*

Keywords: *Strategies, activities, experiments, exploration, environment.*

1. Đặt vấn đề

Tổ chức hoạt động thí nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi khám phá môi trường xung quanh là một trong những hoạt động thúc đẩy và nuôi dưỡng nhu cầu, hứng thú nhận thức về thế giới xung quanh cho trẻ. Cách học thông qua trải nghiệm trực tiếp này có vai trò và ý nghĩa lớn đối với sự phát triển nhận thức của trẻ. Trẻ giải quyết và giải thích các hoạt động phức tạp xung quanh mình bằng sự hỗ trợ của các hoạt động khoa học mà trẻ coi là trò chơi trong quá trình giáo dục khoa học. Tổ chức các hoạt động thí nghiệm cho trẻ là một loại hoạt động đặc biệt, là một trong những nguồn quan trọng nhất để trẻ nhận thức thế giới, hình thành các kỹ năng của trẻ một cách độc lập, sáng tạo. Kiến thức mà trẻ tiếp thu được trong các hoạt động thí nghiệm được trẻ dễ dàng ghi nhớ và duy trì trong một thời gian dài. Vì vậy việc tổ chức hoạt động thí nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi khám phá môi trường xung quanh là hết sức cần thiết và có vai trò vô cùng quan trọng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Biện pháp 1: *Sưu tầm các loại thí nghiệm.*

Việc sưu tầm, thiết kế các thí nghiệm, thực nghiệm giúp giáo viên dễ dàng lựa chọn, sắp xếp các thí nghiệm phù hợp với chủ đề, khả năng nhận thức của trẻ, dễ dàng đạt hiệu quả trong việc kích thích hứng thú cho trẻ khám phá môi trường xung quanh. Các hoạt động thí nghiệm được tổ chức cho trẻ mầm non:

- *Thí nghiệm với nước:* Nước chuyển màu, đàn ché từ nước, con lốc xoáy trong chai nước, đóng băng

nhanh, hoa nở trong nước, bắp cải đổi màu, những chiếc tăm kì diệu, đèn lava, đảo ngược hướng mũi tên, uốn ánh sáng, đồng xu nổi trên mặt nước, đâm thủng túi nilon, chìm hay nổi...

- *Thí nghiệm với lửa:* Bập bênh nến, cuộc đua của nến, làm nến từ vỏ cam, trận đấu kì diệu, đốt nến hút nước, ngọn nến cháy dưới nước...

- *Thí nghiệm với trứng:* Quả trứng nhảy, đổi vị trí lòng đỏ - lòng trắng trứng, trứng nổi - trứng chìm, phân biệt trứng sống - trứng chín, trứng chui vào chai hẹp, bóng nảy bằng trứng...

- *Thí nghiệm với bóng bay:* Tạo hình trên quả bóng, quả bóng lực sĩ, đâm que vào bóng mà không nổ, đốt bóng trên ngọn nến, thổi bóng bay trong lọ thủy tinh, làm tàu đệm khí, thổi bóng bằng giấm, tạo vòi phun nước, bể cong dòng nước, bóng bay "nam châm"...

- *Thí nghiệm với đồ vật khác:* Vật nào chìm - vật nào nổi, biến đổi màu sắc với sữa tươi, đồng hồ cát, dựng thuyền táo, làm slime, thí nghiệm với thực vật (Hạt nảy mầm, cây cần gì để lớn lên, hoa hồng cầu vòng, làm màu nhuộm, lá thở như thế nào?...), thí nghiệm với ánh sáng (Khúc xạ ánh sáng, sự xuất hiện của cầu vồng, làm kính vạn hoa, ánh nắng có vai trò gì?...), thí nghiệm với không khí (Kiểm tra không khí, sự chuyển động của không khí, ngọn nến sáng dưới nước, hơi thở,...)

2.2. Biện pháp 2: *Lập kế hoạch tổ chức thí nghiệm theo chủ đề.*

Khi các thí nghiệm được tổ chức theo trình tự một kế hoạch chủ đề, giáo viên có thể dễ dàng soạn giáo

án, chuẩn bị đồ dùng đồ chơi phù hợp ứng với mỗi chủ đề theo kế hoạch năm học và biết được thời điểm thích hợp để tổ chức hoạt động thí nghiệm. Đạt hiệu quả hơn trong việc kích thích hứng thú trẻ nhận biết, tiếp thu các kiến thức về môi trường xung quanh.

Thí nghiệm giúp trẻ khám phá các loại đồ chơi: Đồ chơi chìm nổi, pha màu, hoa nở trong nước.

Thí nghiệm giúp trẻ Tổ chức hoạt động khám phá về đồ vật, chất liệu: Nến cháy được là nhờ vật gì?, Cái nào nặng hơn? Trứng chìm – nổi.

Thí nghiệm giúp trẻ Khám phá về nguyên vật liệu của các nghề nghiệp: Hạt nảy mầm, Cây cần gì để lớn lên?, Nam châm, Sữa ma thuật.

Khám phá về một số giác quan của cơ thể người: Lá thư bí mật, Truyền tin, Sự đổi màu của bắp cải tím.

2.3. Biện pháp 3: Tạo môi trường và xây dựng hệ thống câu hỏi khi tổ chức một số thí nghiệm đơn giản nhằm kích thích hứng thú khám phá môi trường xung quanh.

- Giúp trẻ lĩnh hội và kích thích hứng thú tìm hiểu khám phá thế giới xung quanh một cách có hệ thống và khoa học.

- Lập kế hoạch.

- Tạo môi trường theo kế hoạch.

- Xây dựng hệ thống câu hỏi nhằm kích thích hứng thú tìm hiểu khám phá thế giới xung quanh.

Thí nghiệm “Sự đổi màu của bắp cải tím”

Chuẩn bị	Cách tiến hành	Biện pháp kích thích hứng thú
<ul style="list-style-type: none"> - Nước ép bắp cải tím - Cốc nhựa, thìa - Muối, bột giặt, chanh. 	 <p>+ Cô ghi thứ tự 1, 2, 3 cho 3 cốc nhựa đựng nước bắp cải tím</p> <p>+ Cốc số 1 cho bột giặt, cốc 2 cho muối, cốc 3 vắt nước cốt chanh vào.</p> <p>+ Khuấy đều, cho trẻ quan sát và nhận xét hiện tượng xảy ra.</p> <p>Kết quả: Cốc 1 cho bột giặt nước bắp cải tím chuyển sang màu xanh. Cốc 2 cho muối nước bắp cải tím không đổi màu. Cốc 3 cho chanh nước bắp cải tím chuyển sang màu đỏ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tạo môi trường: Chuẩn bị các nguyên vật liệu như bắp cải tím, bột giặt, muối, chanh... sự kì diệu khi cho muối, chanh, bột giặt thì nước bắp cải tím cho màu sắc khác nhau. - Tạo tình huống: Điều gì sẽ xảy ra khi cho chanh/muối/bột giặt vào nước bắp cải tím. - Đặt câu hỏi: Tại sao cho chanh vào nước bắp cải tím chuyển màu thành đỏ? Cho bột giặt chuyển thành màu xanh? Cho muối không chuyển màu?

Thí nghiệm “Sữa ma thuật”

Chuẩn bị	Cách tiến hành	Biện pháp kích thích hứng thú
<ul style="list-style-type: none"> - Đĩa nhựa - Sữa tươi - Tăm bông, dầu rửa bát - Phẩm màu 	 <p>+ Trẻ quan sát hành động của cô: Cô đổ sữa vào đĩa, sau đó nhỏ vào giữa đĩa sữa khoảng sáu giọt màu (mỗi màu hai giọt)</p> <p>+ Cô dùng tăm bông thấm dầu rửa bát và nhúng vào giữa đĩa sữa.</p> <p>Cho trẻ thử nghiệm bằng hành động, quan sát và đưa ra nhận xét.</p> <p>- Kết quả: Màu ở đĩa sữa sẽ chuyển động và lan ra thành những vệt màu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tạo môi trường: Cho trẻ quan sát đồ dùng cô chuẩn bị, gọi tên. Với những đồ dùng này có thể làm gì? - Tạo tình huống: Điều gì xảy ra khi tăm bông dính dầu rửa bát tiếp xúc với các chấm màu? - Đặt câu hỏi: Tại sao các chấm màu chuyển động khi chấm tăm bông dính dầu rửa bát?

3. Kết luận

Qua kết quả khảo nghiệm tính cấp thiết và tính khả thi của các biện pháp và thực tế giảng dạy, áp dụng các biện pháp trên, đánh giá kết quả nhận thấy các biện pháp tổ chức hoạt động thí nghiệm nhằm kích thích hứng thú trẻ 5-6 tuổi khám phá môi trường xung quanh đã đề xuất có tính khả thi và bước đầu mang lại hiệu quả cao. Vì vậy, việc tổ chức các hoạt động thí nghiệm cho trẻ mầm non là một trong những hoạt động có lợi thế vượt trội với việc sử dụng phương pháp thực hành giúp trẻ tự tìm kiếm tri thức, thỏa mãn nhu cầu khám phá môi trường xung quanh. Một số biện pháp tổ chức hoạt động thí nghiệm nhằm kích thích trẻ 5-6 tuổi khám phá môi trường xung quanh.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2022), *Chương trình giáo dục Mầm non*, NXB Giáo dục Việt Nam. Hà Nội
2. Trịnh Thị Ngà, Trần Hồng Vân, Nguyễn Thị Thúy Vân (2015), *Tài liệu học tập một số học phần đào tạo giáo viên trình độ cao đẳng ngành Giáo dục Mầm non*, NXB Giáo dục. Hà Nội
3. Hoàng Thị Phương (2020), *Giáo trình lý luận và phương pháp hướng dẫn trẻ làm quen với môi trường xung quanh*, NXB Đại học Sư phạm
4. Hoàng Thị Oanh, Nguyễn Thị Xuân (2008), *PP hướng dẫn trẻ MN khám phá khoa học về môi trường xung quanh*, NXB Giáo Dục.
5. Nguyễn Thị Thanh Thủy, Lê Thị Thanh Nga (2004), *Các hoạt động, trò chơi với chủ đề về môi trường tự nhiên*, NXB Giáo dục. Hà Nội